

بررسی کیفیت مراقبتهای پرستاری ارائه شده به بیماران مبتلا به ضربه مغزی در بدو ورود به بخش اورژانس بیمارستان آموزشی منتخب شهر رشت سال ۱۳۷۵

پژوهش:

فتانه مازوجی

کارشناس ارشد پرستاری

عضو هیئت علمی دانشکده پرستاری و مامایی رشت

خلاصه:

در این پژوهش توصیفی، ۲۰۰ بیمار ضربه مغزی با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی مورد بررسی قرار گرفته اند. ابزار گردآوری داده ها برگه مشاهده ای شامل عبارات مرتبط با نحوه ارزیابی اولیه، مراقبتهای جسمی و روانی مورد نیاز بیماران و آموزشهای ضروری به بیمار و همراهان بود و توسط پژوهشگر از طریق مراجعه به بخش اورژانس تکمیل شد. اکثریت نمونه های پژوهش را بیماران بین سنین ۲۹ تا ۳۰ سال تشکیل می دادند که اغلب هنگام مراجعه هوشیار بودند.

نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل آماری نشان می دهد که کیفیت ارزیابی اولیه و مراقبتهای جسمی ارائه شده به بیماران در حد متوسط و کیفیت ارائه مراقبتهای روانی و نحوه آموزش به بیمار و همراهان وی در حد ضعیف بوده است. در مجموع نتایج پژوهش بیانگر آن است که کیفیت مراقبتهای پرستاری ارائه شده به بیماران ضربه سر در بدو

ورود به بخش اورژانس بیمارستان آموزشی منتخب شهر رشت در سال ۱۳۷۵ از کیفیت متوسطی برخوردار بوده است.

مقدمه

از زمانیکه انسان برای اولین بار پا به کره زمین نهاد، زندگی وی به دلیل عدم اطلاع از خطراتی مانند آب، آتش و حیوانات وحشی مملو از خطرات و مشکلات غیر مترقبه ای بود که مسلماً منجر به ایجاد صدمه می شدند. گرچه جنگ و جدل برای حفظ بقاء در دوران اولیه را مشکل می توان در ذهن تصور نمود، اما نوشته های اولیه نشان دهنده آن هستند که ضربه^۱ بعنوان اساسی ترین مشکل آن دوران مطرح بوده و به همین دلیل به عنوان منشأ کار پزشکی مطرح شده است.

رابطه بلاک و جاکوبس^۴ (۱۹۹۳) اظهار می‌دارند که تصادف با موتورسیکلت بیشترین علت آسیب مغزی است. سایر عوامل شامل تشنج، سقوط و حوادث می‌باشد. سلطان زاده (۱۳۷۴) نیز مائینی شدن زندگی، افزایش موتورسیکلت و اتومبیل‌های پرسرعت، عدم کاربرد کمربند و کلاه ایمنی، رعایت نکردن قوانین، عدم سخت‌گیری مأموران در کنترل متخلفین، شرایط نامطلوب جاده‌های کشور و سوء استفاده از خطوط ویژه اتوبوس رانی را از عوامل شایع ضربه‌های مغزی در ایران به ویژه شهر تهران عنوان می‌کند.

با توجه به افزایش پیشرونده موارد ضربه مغزی، اهمیت حیاتی این عضو و نکات مراقبتی مربوط به آن و همچنین افزایش مراجعه مصدومین ایجاب می‌کند که این بیماران به طور مناسب مورد بررسی و مراقبت قرار گیرند. چه بسا عدم توجه به این امر مهم خطرات زیادی برای جامعه در پی دارد و تعداد زیادی از نیروهای جوان که آینده‌سازان کشور می‌باشند، در اثر ضربه مغزی به صورت افرادی ناتوان درآمده و انرژی بسیاری از کادر درمانی را به خود معطوف ساخته‌اند علاوه بر آن ضررهای اقتصادی سنگینی را که بر جامعه تحمیل می‌نماید حائز اهمیت است. هاینوک و همکاران^۵ (۱۹۸۸) اظهار می‌دارند که هزینه درمان بیماران ضربه مغزی ۷۵ تا ۱۰۰ بیلیون دلار در سال است. بنابراین درمان و مراقبتهای مطلوبی که توسط کادر درمانی (پزشکان و پرستاران) انجام می‌گیرد، بر توسعه اقتصادی، اجتماعی مصدومین و جامعه نیز تأثیرگذار است. آذر (۱۳۶۸) می‌نویسد، کادر درمانی - مراقبتی بخشهای اورژانس با ارائه مراقبتهای مطلوب به بیماران ضربه مغزی قادر خواهند بود که درصد مرگ و میر و ناتوانی

سالکمن^۱ (۱۹۸۰) اظهار می‌دارد، که طی تحقیقات انجام شده بر روی جمجمه‌های دوران باستان، ضایعات پیشرفته قبل از مرگ در بسیاری از جمجمه‌ها مشهود و در بعضی از آنها، آثار ضربه نیز دیده می‌شود. آسیبهای تروماتیک به سر و نخاع یکی از موارد مهم فوریت‌های پزشکی است که منجر به ناتوانیهای شدید و حتی مرگ خواهند شد.

آسیب‌های تروماتیک به سر و نخاع یکی از موارد مهم فوریت‌های پزشکی است که منجر به ناتوانیهای شدید و حتی مرگ می‌شوند.

ضربه مغزی اولین علت مرگ در گروه سنی ۱ تا ۳۵ سال است. اسملتزر و همکاران^۲ (۱۹۹۲) معتقدند که صدمات مغزی از مهمترین و شایعترین اختلالات عصبی منجر به مرگ می‌باشد و حدود ۷۰۰ هزار نفر به حدی صدمه می‌بینند که نیاز به بستری در بیمارستان دارند. پاترسون و گری^۳ نیز می‌نویسند که تقریباً سالانه حدود ۲۰۰ هزار کودک جهت بررسی و درمان صدمات مغزی در بیمارستانهای ایالات متحده پذیرش می‌شوند که از این تعداد حدود سه هزار کودک از بین می‌روند.

طبق آمار ثبت شده در بخش آمار بیمارستان منتخب شهر رشت در سال ۱۳۷۳، تعداد بیماران بستری در بخش اورژانس بطور روزانه ۴۷ نفر و تعداد بیماران بستری در این سال، ۱۶۹۸۱ نفر اعلام شده که از این تعداد ۳۴۸۴ نفر را بیماران تصادفی ضربه سر تشکیل می‌دادند این آمار بیانگر وسعت مسئله است.

عوامل متعددی در ایجاد ضربه سر نقش دارند. در این

1- Salcman

2- Smeltzer etal

3- Paterson & Gary

4- Black & Jacobs

5- Hynok etal

را به حداقل رسانده و با برگرداندن مصدوم به آغوش خانواده، خدمتی بسیار بزرگ به جامعه ارائه نمایند.

اهداف پژوهش:

هدف کلی:

هدف کلی این پژوهش تعیین کیفیت مراقبتهای ارائه شده به بیماران ضربه سر در بدو ورود به بخش اورژانس بیمارستان آموزشی منتخب شهر رشت در سال ۱۳۷۵ می باشد.

اهداف ویژه:

- ۱- تعیین کیفیت بررسی و شناخت بیماران مبتلا به ضربه مغزی توسط کادر پرستاری
- ۲- تعیین کیفیت مراقبتهای جسمی ارائه شده به بیماران مبتلا به ضربه مغزی توسط کادر پرستاری
- ۳- تعیین کیفیت مراقبتهای روانی ارائه شده به بیماران مبتلا به ضربه مغزی توسط کادر پرستاری
- ۴- تعیین کیفیت آموزشهای ارائه شده توسط کادر پرستاری به بیماران مبتلا به ضربه مغزی

روش پژوهش:

در این پژوهش برای دستیابی به هدف پژوهش با مطالعه کتب و مقالات موجود، برگه مشاهده ای در دو بخش تنظیم گردید. بخش اول جهت گردآوری اطلاعات دموگرافیک و بخش دوم براساس چهار هدف ویژه تنظیم گردید که جهت دستیابی به هدف اول ۳۳ سؤال، هدف دوم ۲۹ سؤال، هدف سوم ۱۰ سؤال و هدف چهارم ۵ سؤال طرح شده پژوهشگر با استفاده از این برگه، ۲۰۰ بیمار مبتلا به ضربه مغزی جدیدالورود به بخش اورژانس را به صورت تصادفی مورد بررسی قرار داد.

نتیجه گیری نهایی:

یافته های پژوهش در ارتباط با اطلاعات دموگرافیک نشان دادند که واحدهای مورد پژوهش در محدوده سنی ۳ تا ۷۸ سال با متوسط سن ۲۶ سال و ۷ ماه بودند که

کادر درمانی - مراقبتهای بخشهای اورژانس با ارائه مراقبتهای مطلوب به بیماران ضربه مغزی قادر خواهند بود که درصد مرگ و میر و ناتوانی را به حداقل برسانند.

گروه مترجمین (۱۳۷۱) نیز به نقل از دوگاس^۱ در مورد اهمیت نقش پرستار در مراقبتهای حاد می نویسند که پرستاران نقش مهم و کلیدی را در بخشهای مراقبتهای ویژه ایفاء می کنند.

پژوهشهای ضمن خدمت و فعالیت در بخشهای اورژانس، مراقبتهای پرستاری ارائه شده به بیماران ضربه مغزی را به نحو ملموس مشاهده نموده است. باتوجه به نقش کلیدی پرستاران در تشخیص به موقع و جلوگیری از عوارض خطرناک، کشنده و یا معلول کننده صدمات مغزی خصوصاً در مراحل اولیه فوریت بودن آن و نقش تعیین کننده افراد پرخطر (گروه زیر ۳۵ سال) در سرنوشت جامعه، پژوهشگر برآن شد تا با انجام پژوهشی در این زمینه و بررسی وضعیت موجود، بتواند در کاستن بار سنگین هزینه های درمانی، طول مدت بستری، هدر رفتن نیروهای کشور و مهمتر از همه کاهش درد و رنج بیماران و خانواده های آنان گامی کوچک برداشته و از طرف دیگر زمینه را برای انجام تحقیقات بعدی هموارتر نماید.

1- Dugas

اکثریت (۳۳٪) آنان در گروه سنی ۲۰ تا ۲۹ سال قرار داشتند. این یافته با گزارش كوك و همكاران^۱ (۱۹۹۵) در ایرلند شمالی مطابقت دارد. کمترین درصد فراوانی (۱٪) واحدهای مورد پژوهش در گروه سنی ۷۹-۷۰ سال بودند که با گزارش صابری (۱۳۷۵) در مازندران مطابقت می کند. بیشترین درصد فراوانی (۶۵٪) مربوط به بیماران هوشیار و کمترین درصد (۷/۵٪) آن مربوط به بیماران در حالت استئوپور بود (نمودار شماره ۱). این یافته با گزارش كوك و همكاران (۱۹۹۵) در ایرلند شمالی که میزان بیماران با معیار گلاسکوی زیر ۸ را ۷۸ درصد اعلام نمودند، مغایرت دارد.

در رابطه با اولین سؤال پژوهش «کیفیت مراقبتهای پرستاری در زمینه بررسی و شناخت بیماران ضربه مغزی در بدو ورود به بخش اورژانس چگونه است؟» یافته ها نشان دادند که بیشترین درصد ۴۹٪ توزیع فراوانی این زمینه در حد متوسط و فقط در ۸ درصد موارد بررسی به صورت مطلوب انجام شده بود. پژوهشگر علت احتمالی این امر را جدید بودن واحد درسی، بررسی و شناخت بیماران در آموزش پرستاری و کمبود آگاهی پرستاران بخصوص فارغ التحصیلان سالهای گذشته می داند. علاوه بر آن پزشکان معمولاً خود اقدام به بررسی بیمار می نمایند و هنوز انجام اینکار به طور جدی از کادر پرستاری انتظار نمی رود.

در رابطه با دومین سؤال پژوهش «کیفیت ارائه مراقبتهای جسمی ارائه شده به بیماران مبتلا به ضربه مغزی در بدو ورود به بخش اورژانس بیمارستان آموزشی منتخب شهر رشت چگونه است؟» یافته ها نشان دادند که بیشترین درصد (۴۲٪) مراقبتهای جسمی ارائه شده به واحدهای مورد پژوهش در حد متوسط بوده است.

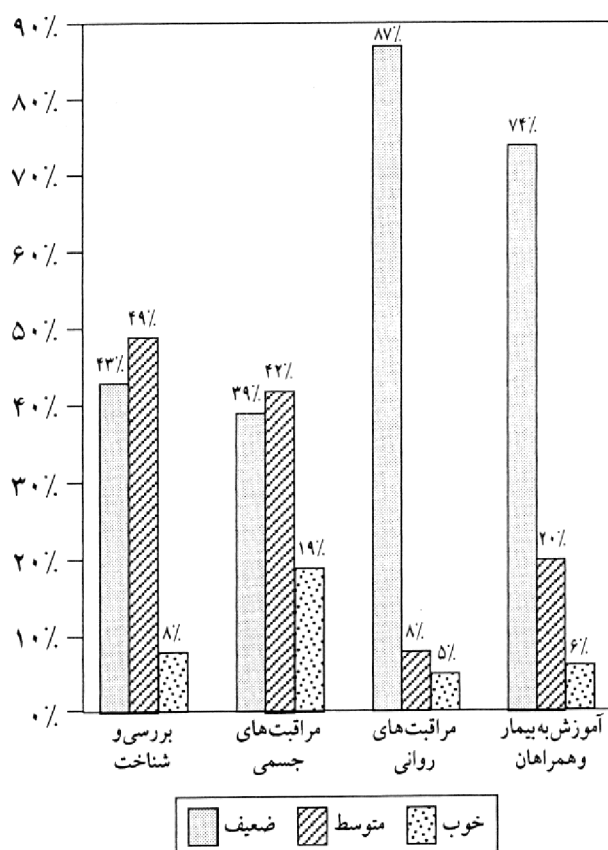
در رابطه با سومین سؤال پژوهش «کیفیت ارائه مراقبتهای روانی جهت کاهش اضطراب بیماران مبتلا به ضربه مغزی در بدو ورود به بخش اورژانس چگونه است؟» یافته ها نشان دادند که بیشترین درصد (۸۷٪) مراقبتهای روانی ارائه شده در حد ضعیف بوده است.

پژوهشگر علت احتمالی این امر را الویت دادن به مراقبتهای جسمی و کمبود آگاهی پرستاران بخش اورژانس در مورد عوامل بروز اضطراب بیماران در بدو ورود و چگونگی انجام مراقبت در جهت کاهش اضطراب بیماران، همچنین پائین بودن نسبت تعداد پرستاران به تعداد بیماران و ازدحام همراهان بر بالین بیمار می داند.

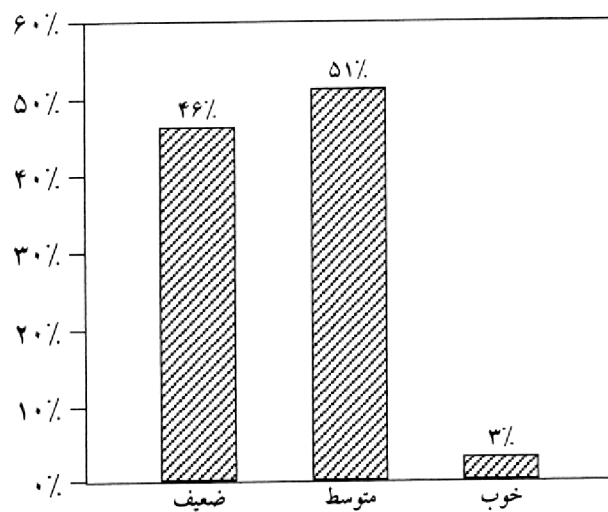
در رابطه با چهارمین سؤال پژوهش «کیفیت مراقبتهای آموزشی ارائه شده به بیماران ضربه مغزی و همراهان در بدو ورود به بخش اورژانس چگونه است؟» یافته ها بیانگر آن هستند که بیشترین درصد (۷۴٪) موارد اجرای آموزش به بیمار و همراهان در حد ضعیف انجام شده است. (نمودار ۲). علت این امر نیز بنظر محقق احتمالاً جدید بودن امر آموزش به بیمار در حیطه مراقبتهای پرستاری و همچنین کمبود پرسنل در بخش اورژانس می باشد.

در مورد هدف کلی پژوهش «تعیین کیفیت مراقبتهای پرستاری ارائه شده به بیماران مبتلا به ضربه مغزی و همراهان در بدو ورود به بخش اورژانس یافته ها نشان دادند که بیشترین درصد فراوانی مراقبت ضعیف در زمینه مراقبتهای روانی (۸۷٪) و بیشترین درصد فراوانی مراقبت متوسط در زمینه بررسی و شناخت جسمی (۱۹٪) انجام گرفته است. نهایتاً یافته ها نشان دادند که بیشترین درصد مراقبتهای پرستاری ارائه شده، بصورت متوسط (۵۱٪) انجام گرفته است (نمودار ۳).

بطور کلی باتوجه به اینکه نتایج این پژوهش نشان داد که کیفیت مراقبت پرستاری در امر بررسی و شناخت بیماران، کاهش اضطراب و آموزش بیماران تا حدی ضعیف می باشد، لذا این نتایج می تواند در اختیار پرستاران در بخش درمان قرار گیرد تا با توجه به اهمیت مراقبت از بیماران ضربه مغزی و با مطالعه کتب و مطالب علمی جدید در این رابطه و شرکت در همایش های علمی و کلاسهای بازآموزی بردانش و مهارت خود افزوده و

نمودار شماره ۲: توزیع فراوانی نسبی امتیازات بیماران بر حسب کیفیت مراقبت‌های پرستاری در حیطه‌های مختلف

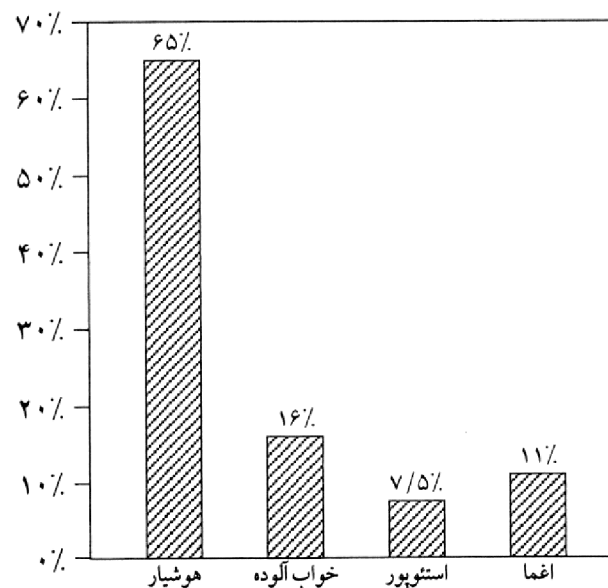

نمودار شماره ۳: توزیع فراوانی نسبی امتیازات بیماران در رابطه با نحوه ارائه مراقبت پرستاری

بدینوسیله کیفیت مراقبت در بخش اورژانس را ارتقاء دهند. همچنین نتایج این تحقیق می‌تواند برای برنامه ریزان ذیربط مفید واقع گردد.

منابع:

- آذر، مازیار، اصول مقدماتی جراحی مغز و اعصاب. جلد اول. تهران: انتشارات جهاد دانشگاهی علوم پزشکی ایران، ۱۳۶۸.
- Black. joyce, and jacobs Esther matassarini. Luckmann and sorensen's medical surgical nursing. philadelphia: saunders co.1993.
- Cooke. R.S, Menichell and pand Byrnes D.P "Early management of severe head injury in North Ireland". International journal of the care of the injured. Vol: 26. No.6.1995 PP:395- 397.
- Hyunok, etal. "Head Trauma rehabilitation: program Evaluation" Rehabilitation nursing. Vol:13. No:2 1988. PP:71- 75.
- Paterson. etal. "Head injury in the conscious child". American journal of nursing. Vol:92 No:8. 1992 PP:22- 27.
- Salcman, Mecheal. Neurologic Emergencies. Newyourk: Raven press company.1980.
- Smetzer, Suzanne C. and Bare, Brenda, G. Brunner and suddarth's text medical surgical nursing. philadelphia:J,B lippincott company.1992.

نمودار شماره ۱: توزیع فراوانی نسبی بیماران بر حسب وضعیت هوشیاری هنگام مراجعه